

רשק
שיעורי
תורה

היבלי תורה

ערש"ק כי תבא יז אלול תשע דף היומי בבלי: עבודה זרה יג ירושלמי: תרומות יב

ואמרת אליו הגדתי היום וגו' כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו..

נושאי הדף בעלון

- הטלת מום בספק בכור.....עבודה זרה יג
- דיבור לרבו בלשון מר ובלשון נסתר.....עבודה זרה יד
- איסור 'לפני עור' במכונות למכירת משקאות.....עבודה זרה טז
- מכירת פרה שדה או אילן לחשוד על השביעית.....עבודה זרה טז
- מעלת לשון רכה.....עבודה זרה טז
- מותר לומר לשון הנשמעת לאיסור ע"ז או היתר.....עבודה זרה טז
- נשיקת ידי העולה לתורה.....עבודה זרה יז
- הליכה לגן חיות.....עבודה זרה יח
- לימוד נגלה כשאינו מבין מה אומר.....עבודה זרה יט
- כפתור ופרח.....עמוד 5

שנינו במשנה (בכורים פ"א מ"ד): הגר מביא ואינו קורא, שאינו יכול לומר 'אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו'. ובירושלמי אמרו, שרבי יהודה חולק בדבר, וסובר שהגר מביא וקורא, והלכה כמותו. וכן פסק הרמב"ם (פ"ד מהל' בכורים ה"ג): הגר מביא וקורא, שנאמר לאברהם 'אב המון גוים נתתיך', הרי הוא אב לכל העולם כולו שנכנסין תחת כנפי השכינה, ולאברהם היתה השבועה תחלה שיירשו בניו את הארץ. ותמה ה'משנה למלך', אם כן, הוא הדין והוא הטעם גם בוידוי מעשר שנאמר בו 'ואת האדמה אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש', מדוע פסק הרמב"ם (סוף הל' מעשר שני): ישראל וממזרים מתודים, אבל לא גרים ועבדים משוחררים, מפני שאין להם חלק בארץ, והרי הוא אומר 'ואת האדמה אשר נתת לנו'. כשם שיכול הגר לקרוא מקרא ביכורים ולומר 'לאבותינו', כמו כן היה לו להיות גם בכלל מצות וידוי מעשר.

והנה הרמב"ן הקשה בפסוק 'כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש' האמור בפרשת וידוי מעשר ולא יקשה בעיניך בכאן, כי לא נזכר בשבועות האבות ארץ זבת חלב ודבש. ותירץ (בתירוץ אחד), כי 'לאבותינו' האמור כאן, הוא ליוצאי מצרים, כי להם נאמר 'אל ארץ זבת חלב ודבש' (פר' שמות ג יז).

השתא אתי שפיר מה שחילק הרמב"ם בין מקרא ביכורים וידוי מעשר, כי רק במקרא ביכורים דעת רבי יהודה שהגר מביא וקורא, כי 'אשר נשבע ה' לאבותינו' האמור בו היינו אברהם שנקרא אב המון גוים. אבל בוידוי מעשר שנאמר בו 'כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש', בעל כרחך שלאבותינו' האמור פה היינו יוצאי מצרים, והם לא היו אבותיהם של הגרים. מכיון שאין הגר יכול לומר 'לאבותינו' בוידוי מעשר, אין הגר מתודה.

עפ"י בנין אריאל

הטלת מום בספק בכור

בסוגייתנו מבואר וכן נפסק להלכה ברמב"ם (איסורי מזבח פ"א ה"ז), שהמטיל מום בקדשים, כגון שסימא עינה או קטע ידה של בהמת הקדש, הרי זה לוקה, שנאמר בקרבן (ויקרא כב כא) 'כל מום לא יהיה בו', מפי השמועה למדו שזה אזהרה שלא יתן בו מום. ואמרו בסוגייתנו שאינו לוקה אלא בזמן שבית המקדש קיים שהיה ראוי לקרבן ופסלו, אבל בזמן הזה אינו אסור אלא מדרבנן [ולדעת הרמב"ם אסור מן התורה אלא שאינו לוקה, וראה באלביא דהלכתא], כיון שבלאו הכי כבר לא היה עומד להקרבה. והטעם שאסרוהו חכמים הוא משום שנראה כמטיל מום בקדשים הראויים להקרבה. וגרע ממטיל מום בבעל מום בזמן שבית המקדש קיים, שאסור מן התורה, משום שבעל מום בזמן הבית דמיו ראויים על כל פנים לקנות בהם קרבן אחר ולהקריבו, משא"כ בזמן הזה שגם הדמים אינם ראויים להקרבה כיון שאין לנו בית.

ודנו הפוסקים לפי דעת רש"י שסובר בביאור סוגייתנו שמטיל מום בקדשים בזמן הזה אין איסורו אלא מדרבנן, אם לפי זה יש לומר שספק בכור שאין זה אלא ספק אם אסור להטיל בו מום, יהיה דינו ככל ספק דרבנן שהולכים בו לקולא. בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' שו, הו"ד בפתחי תשובה יו"ד סי' שיג סק"א) דן בזה, וכתב שאף לדעת רש"י אין להתיר משום שספק דרבנן לקולא, כיון שכל עיקרו של האיסור מדרבנן הוא משום שנראה כמטיל מום בקדשים הראויים להקרבה, וחשש זה ישנו גם בספק בכור, שהרי נוהגים בו כבכור לכל דבר, והמטיל בו מום הרי זה נראה בודאי כמטיל מום בקדשים ולא מספק, ואם כן שייכת בו גזירת חכמים בודאי ולא מספק. [ומלבד זאת נקט לעיקר כדעת הרמב"ם שאיסור הטלת מום בקדשים בזמן הזה הוא מן התורה].

אולם בחזון איש (בכורות סי' כד אות ג) תמה עליו, שהרי כל האיסורים דרבנן הם משמרת לדאורייתא וגזרו בהם משום שהם דומים לאיסור דאורייתא, ומ"מ ספיקם לקולא ואין אומרים שגם הספק דומה לדאורייתא ויצטרכו להחמיר בו. ואף טעם זה שנראה כמטיל מום הוא טעם לגזירת חכמים, אבל אינו חמור מחמת זה משאר איסורים דרבנן. ולכן כתב שספק בכור בזמן הזה מותר להטיל בו מום כדין ספק דרבנן לקולא.

בשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' קעו) הביא דברי החזון איש, ותמה על השגתו, שהרי כיון שנתנו רבנן טעם לגזירה זו משום שנראה כמטיל מום בקדשים, וכיון שלענין גיזה ועבודה אנו מכריעים הספק לחומרא כיון שלענין זה ספק דאורייתא הוא, א"כ למעשה החזקנו אותו לבכור בכל דיניו, וא"כ אם אנו מטילים בו מום בבכור ספק זה אין לך נראה כמטיל מום בקדשים גדול מזה. ואין זה דומה לשאר איסורים דרבנן שהם משמרת לדאורייתא, שכשאנו מקילים בספיקם לא נעקרה עיקר גזירתם, משא"כ כאן. וציין שכן מבואר גם בתשובת הגרעק"א (ח"א סי' סד) בפשיטות שאין להתיר הטלת מום בספק בכור בזה"ז, וכן מבואר עוד בפוסקים אחרים, ולא דברו רק אם יש איסור באמירה לעכו"ם להטיל מום בספק בכור.

דיבור לרבו בלשון מר ובלשון נסתר

כתב הט"ז (יו"ד סי' רמב ס"ק יד) בשם הב"ח, שכשאדם כותב סתם לאדם גדול או מדבר עמו פעם אחר פעם אין צריך לומר לו בכל פעם בלשון מר ואם לפעמים מדבר בלשון אתה אין בכך כלום, וכתב שמביאים ראיה לכך מסוגייתנו, שאמר אביי לרב דימי 'תנן נקלס ולא ידעינן מהו, ואת אמרת קורייטי'. הרי שאמר לו 'ואת אמרת' ולא אמר לו 'ומר אמר'.

ובשדי חמד (מערכת ל אות קכב) הביא בשם המטה אפרים (סי' תקצב סי' א) שכשמדברים לאדם מכובד אומרים לו לשון נסתר, וכתב השדי חמד שכן פשט המנהג בין הספרדים לתת הבדל בין אדם לאדם, ואם גדול מדבר לקטן מדבר לו בלשון יחיד ונוכח כגון 'אתה לך תקח', וכיוצא בזה, ולאדם בינוני במעלתו אומר בלשון רבים ונוכח 'אתם' 'לכם' וכיוצא, ולאדם גדול אומר בלשון נסתר כגון 'כבודו יבוא' וכיוצא בזה.

אמנם בין האשכנזים אף שרבים מתנהגים כן בדבריהם ומכתביהם, רבים אינם מקדקים בדבר, ואין תופסים עליהם כיון שכבר דשו בו. ועיי"ש עוד בזה.

אמנם כתב החתם סופר בתורת משה (פרשת תולדות ד"ה קום נא) בשם רבו הגאון החסיד ר' נתן אדלר זצ"ל שיהודים מדברים לאביהם בלשון נוכח, וגויים מדברים בלשון נסתר, ולכן יעקב אבינו אמר ליצחק אבינו 'קום', ועשיו אמר 'יקום'. ובטעם הדבר ביאר הגר"נ אדלר, שלשון נוכח מורה על קירוב ודיבוק, כמו שאנו מדברים אל הקב"ה בלשון נוכח כיון שאנו דבוקים בו. וכיון שעם ישראל דבוקים זה בזה כגוף אחד, על כן אנו מדברים בלשון נוכח.

אבל אומות העולם פרודים זה מזה, כמו שאמרו חז"ל (ויק"ר ד ו) על הפסוק (בראשית לו ו) שנאמר בעשיו 'נפשות ביתו', שנאמר בו לשון רבים אף על פי שלא היו לו אלא ו' נפשות, כיון שלכל אחד מהם יש אלהות אחר ותכלית אחרת, וכיון שאינם דבוקים זה בזה אינם מדברים זה אל זה בלשון נוכח.

ובכלי יקר (בראשית כז לא) כתב שעשיו דיבר לאביו בלשון נסתר מרוב רום לבבו.

והנה בערוך השולחן (יו"ד סי' רמב סל"ח) כתב שבזמן הקדמונים היו מדברים הכל בלשון נוכח, ולכן אמרו לרב, שלום 'עליך' רבי [כמבואר בסוגיין], אבל עכשיו מדברים לאדם נכבד בלשון רבים, ואומרים שלום 'עליכם', וכל שכן שיש לדבר באופן זה עם הרב, ולא לומר לו 'אתה'.

אך הבן עם אביו ידבר בלשון נוכח, ואפילו אם הוא תלמידו, כיון שלאביו ואמו ואחיו ואחותו מדברים בלשון נוכח, ואם ידברו ביניהם בלשון רבים, לא יהיה אלא מן המתמיהים, וכן המנהג פשוט בכל המדינות.

ועיין בליקוטי חבר בן חיים (ח"א פרשת תולדות ד"ה מפסוקים אלול), ובספר חוט המשולש ברכי יוסף (דף סז) מה שכתבו בענין זה.

יום ראשון כ אלול

עבודה זרה טז

איסור 'לפני עור' במכונות למכירת משקאות

כתב ה"ז (יו"ד סי' קנא סק"א) שהמוכר דבר לגוי והוא מסופק אם הקונה קנה דבר זה להשתמש בו לאיסור או להיתר, הולכים בספק זה לקולא. וכ"כ בשו"ת פני יהושע (ח"א יו"ד סי' ג) משום שלדעתו הכשלת נכרי באיסור אין בה משום 'לפני עור' דאורייתא אלא דרבנן, וכמו שהובאה דעתו לעיל (ו). וכ"כ בתבואת שור (סי' טז ס"ק כג) שבספק 'לפני עור' אין חשש, והוכיח כן ממה שאמרו בסוגייתנו לענין איסור 'לפני עור', שכל שיכולים לתלות שלא ישתמש בו לאיסור, תולים. אולם במקור מים חיים (יו"ד סי' קנא ס"א) הוכיח מהגמרא (נדרים סב:) שרק אם רוב צדדים מורים להיתר אין חוששים ל'לפני עור', אבל כשהצדדים שקולים אסור, אך כתב שמדברי הרא"ש (נדרים סם) נראה שגם כשהצדדים מחצה על מחצה יש להקל. ועיין בשו"ת עין יצחק (או"ח סי' יג סק"ג) מה שכתב בזה.

והנה בספר אמרי דוד (הורו"ק, סי' קנז) דן אם יש לחשוש להניח מכונה לממכר דברי מאכל, שמניחים בתוכו מיני מזון ואכילה והרוצה לקנות ישליך לתוכה דמי שווי המאכל ועל ידי זה יפתח המנועול והמאכל יוצא מאליו, וחשש השואל שיתכן שהקונים יאכלו בלא נטילת ידים ונמצא שבעל המכונה מכשילם ועובר באיסור 'לפני עור'. וכתב שאם רוב בני העיר הם גויים יש להתיר מטעם תליה, כמוכח בגמרא (נדרים סם) שבמקום רוב ודאי תולים בהיתר. ועוד שהוא כמו חד עברא דנהרא. ולדעת הדגול מרבבה (יו"ד סי' קנא) מותר לסייע לעובר עבירה במזיד כשאינו עושה מעשה כלל, והקונה לוקח בעצמו ע"ש. ולפי זה בזמנינו שכבר מצויים כמה מכונות אוטומטיות כאלה, הרי זה נידון כמי שיש לו איסור באותו צד של הנהר, ולכן יש להתיר.

ובשו"ת מהרש"ג (ח"ב סי' קיז) העלה להתיר להעמיד המכונה ברחובות קריה אם אין שמו של הישראל נקרא עליו, אע"פ שבאים אנשים בשבת וקונים מן המכונות שלו. ובתנאי שאינו עומד ברשות ישראל, שאז יש להחמיר ולאסור משום מראית העין. ומכל מקום כתב שאסור לישראל למלאותו במיני מאכל בעצם יום השבת, אף בחפצים שאינם מוקצים, שכיון שהישראל עושה פעולה בשבת שע"י אותה הפעולה יהיה יכול הנכרי לקחת את החפץ ולהוציאו מרשות הישראל ולהכניסו לרשותו, שייך בזה איסור של מראית העין, שיאמרו שהישראל מכר לו חפץ בשבת.

מכירת פרה שדה או אילן לחשוד על השביעית

מוכר לחשוד פרה חורשת בשביעית, שהרי אפשר לשוחטה. ומוכר לו שדה, שהרי אפשר שיובירה. אבל לא ימכור לו שדה האילן, אלא אם כן פסק עמו על מנת שאין לו באילן. ומשאילו סאה למדוד בה אף על פי שהוא יודע שיש לו גורן, שהרי אפשר שימדוד בה בתוך ביתו. ופורט לו מעות אף על פי שהוא יודע שיש לו פועלים, וכולם בפירוש אסורים.

מכירת כלים לחשוד בשביעית

אלו כלים שאין האומן רשאי למוכרן בשביעית למי שחשוד על השביעית, מחרישה וכל כליה העול והמזרה והדקר. זה הכלל כל שמלאכתו מיוחדת למלאכה שאסורה בשביעית, אסור למכרו לחשוד, ולמלאכה שאפשר שתהיה אסורה ותהיה מותרת, מותר למכרו לחשוד.

יום שני כא אלול

עבודה זרה טז

מעלת לשון רכה

כתב בשו"ת הרשב"א (ח"ה סי' רלח) בתשובה לחכם ר' יעקב בן הכסף שהיה דן דיני נפשות בספרד. דע, כי לשון רכה תשבור גרם, ולעולם כל מישר ומישר, ופנה דרך לפני העם, להסיר המכשלה את העם צריך לעלות מן הקלה אל החמורה, ואין נוטלין כל החבילה ביחד, ואחר כוונת הלב הדברים אמורים. כבר ידעת מ"ש בניזיר (דף כג:): גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה. וכבר הראו לנו מועצות ודעת, במה שהזכירו בסוגייתנו גבי של בית רבי, שהיה מקריב לבית קיסר שור פייטם ביום אידם, הוציא ד' ריבואות ממון לבטל שלא יקריבוהו ביום אידם אלא למחר. הוציא עוד ד' ריבואות ממון לבטל שלא יקריבוהו כל עיקר. ואמרו בגמרא, שרבי ביקש לעקור הקרבת השור לגמרי, אלא שנהג בחכמה לעקור הדבר מעט מעט. הרי שיש ללמוד שלא לעקור מנהג העם בבת אחת אלא יש ללכת ולעלות מן הקלה אל החמורה.

והוסיף עוד, כי אי אפשר לנהוג בכל האנשים במידה אחת. וזכור נא ענין דוד אדונינו מלכינו, אשר נהג להעלים עינו מיוזב ושמעיו, ואע"פ שהיו בני מות. והטענה שאמר (שמואל ב' י"ט כג) 'כי היום ידעתי שאני מלך על ישראל'. כי לכל זמן מזומן, והעלמת עין מן העובר היא לעתים מצוה, והכל לפי צורך השעה. והחכם מעלים עין לעתים בקלות.

ואני רואה שצריך שיתחזק ענין התקנות בתחילה, ולא יכנס במחלוקת. וכבר ידעת ענין מלכנו הראשון שאול, כי היה כמחריש והעלמת עין בדבר זה, עד אשר יחזקו זרועות העומדים על הפקודים, מצוה רבה. והמקיים את המצוה, עשה סמוכות לתקנה, ובנקלה חומה בצורה. ואחר תחזקנה ידיך, ומלכת בכל אשר תאזה נפשך.

והנך רואה כי גלתה סנהדרין ממקומה (סנהדרין מא). כדי שלא יצטרכו לרבות בדיני נפשות, מפני שראו שרבו הרצחנים. כ"ש אנו, שאין בנו כח מדין תורה לדון בדיני נפשות, ואף לא בדיני קנסות, אלא לצורך השעה. ולא לעבור על דברי תורה, אלא לעשות סייג לתורה (יבמות צו:; סנהדרין מו:).

ואם השתיקה לעתים לגדר, אין כאן סייג בחזקה ידבק ההפך. זהו עצתי, שתפתה בלשון רכה, פעם ושתים. והרבה רעים על הרעים, שמאל דוחה וימין מקרבת, אולי יזכו, וישובו מדרכם הרעה, ורשעים עוד אינם. ואם לא ישמעו, ויעברו בשלח יעבורו, תלוש ומרוט, טול מקל והך על קדקדם, אלף ופרוטרוט. ועי"ש עוד בענין זה.

מותר לומר לשון הנשמעת לאיסור ע"ז או היתר

אסור לאדם לומר שהוא עובד עבודה זרה שלא ירהגוהו, אבל מותר לשנות מלבשו בשעת הגזירה שלא יכירוהו שהוא יהודי כיון שאינו אומר שהוא עובד עבודה זרה, וכן יכול לומר להם לשון המשתמעת לשני פנים שיבינו שהוא אומר שהוא עובד עבודה זרה והוא מתכוין לדבר אחר. ודווקא במקום סכנה אבל להציל עצמו מן המכס אסור, ולתלמיד חכם מותר גם להציל עצמו מן המכס ואין בזה משום גניבת דעת כיון שהוא מכין לדבר אחר והנכרי הוא שמטעה את עצמו.

יום שלישי כב אלול

עבודה זרה יז

נשיקת ידי העולה לתורה

כתב הרמ"א (או"ח סי' צח ס"א), אסור לאדם לנשק בניו הקטנים בבית הכנסת, כדי לקבוע בלבו שאין אהבה כאהבת המקום. ומקור הדברים בשו"ת בנימין זאב (סי' קסג) וכן הוא בספר חסידים (סי' רנה).

ובבן איש חי (שנה ראשונה פרשת ויקרא אות יא) הביא דברי הרמ"א, וכתב שאמנם נשוק ידי תלמידי חכמים מותר, כי עושה כן לכבוד התורה ואהבתה, וכן אותם הנוהגים שהעולה לספר תורה, בירידתו ינשק ידי אביו או רבו ושאר קרובים שחייב בכבודם מן התורה, גם זה הוא בכלל מצוה שעושה כן לכבוד השם יתברך, שצוה בכבודם, אך ידי קרובים שאין חייב בכבודם מן הדין לא ינשק. וכן משרת אצל בעל הבית בשכירות, אם עלה לספר תורה, לא ינשק ידי בעל הבית היושב שם בבית הכנסת, שאין ראוי להראות כבוד לבשר ודם במקום המקודש הזה, כי אם רק כבוד המקום ברוך הוא.

ובשו"ת בית ישראל (לאנדא, או"ח סי' ט) הביא דברי הרמ"א, וכתב שלפי זה יש לעורר איך נוהגים העולם כשבאים לקבל פני רבו ומוצאים אותו בבית הכנסת, שנוטלים שלום ממנו אחר התפילה ונושקים את ידיו, וכן כשמזדמן עם אביו בבית הכנסת כשבא לקבל פני אביו והוא דר במקום אחר ובא להקביל פני אביו ומצאו בבית הכנסת, וכן בעת הפרידה מרבו או מאביו, והרי אסור לנשק בבית הכנסת. וביאר כביאור הבן איש חי שאין זה בכלל איסור הנישוק בבית הכנסת, לפי שלא נאסר אלא נישוק משום אהבה כמנשק את בניו לפי שאוהבם ביותר, וזה אין לעשות בבית הכנסת כדי לקבוע בלבו שאין אהבה כאהבת המקום וכמו שכתב הרמ"א, אבל מה שנוהגים לנשק ידי אביו או ידי רבו אינו משום אהבה אלא משום כבוד, להראות שמכניע עצמו, ובזה אין איסור. והוכיח כן מהמבואר ברש"י בסוגייתנו (ד"ה אבי חדיהו) שדרך בני אדם כשיוצאין מבית הכנסת מיד הוא נושק לאביו ולאמו ולגדול ממנו בארכובה או בפס ידיו משום כבוד. והיינו שאין הנשיקה מחמת אהבה אלא מחמת כבוד ולכן אין חשש בזה. ועיי"ש שהאריך בזה.

ועיקר ענין הנישוק לאביו ולאמו נזכר בפירוש הרמב"ן (בראשית לא לה) שכתב שרחל אמרה ללבן 'לא אוכל לקום מפניך, ראוויה הייתי לקום מפני אדוני לנשק ידיו'. ובספר חסידים (סי' שסב) כתב שבניו מנשקים ידיו ורגליו וברכּו, על שם הכתוב (בראשית כז כו) 'גשה נא ושקה לי בני'.

ובראשית חכמה (פרק גידול בנים אות ח) כתב, ילמד אדם לבנו כשהוא קטן לנשק ע"י אביו ואמו ורבו ועל ידי הגדולים והחסידים, וכל מי שמנשק הקטן על ידו צריך לשים את ידו עליו ולברכו, כי כשישים אדם את ידו על ראש הקטן מתברך, שנאמר (בראשית מח יד) 'וישלח ישראל את ימינו', ונאמר שם (פסוק כ) 'ויברכם ביום ההוא'. ובהנחת היד על ראש הקטן הוא מתברך, ורמז לדבר, ביד האדם ט"ו איברים כמנין ט"ו תיבות שבפסוקי 'יברכך ה' וישמרך' (במדבר ו כד - כו), כלומר יחולו על ראשך הברכות שבשלושת פסוקים אלו.

ובבן יהוידע (פסחים מט. ד"ה נמצא) כתב, ענין הנשיקה מורה על התקשרות ודבקות והתחברות הנשוק עם הנושק זה עם זה ולכן הבן נושק ידי אביו ואמו להורות על התקשרותו ודבקותו עמהם, וכן התלמיד נושק ידי רבו ג"כ יורה על זה כי התלמיד יש לו קשר ודבקות עם רבו כמו שיש לבן עם אביו.

יום רביעי כג אלול

עבודה זרה יח

הליכה לגן חיות

בשו"ע (או"ח סי' שז סט"ז) נפסק, מליצות ומשלים של שיחת חולין ודברי חשק, כגון ספר עמנואל וכן ספרי מלחמות, אסור לקרות בהם בשבת, ואף בחול אסור משום מושב לצים, ועובר משום 'אל תפנו אל האלילים' (ויקרא יט ד) לא תפנו אל מדעתכם (שבת קמט.).

במגן אברהם (שם ס"ק כב) כתב, על מה שכתב בשו"ע שאף בחול אסור, שה"ה ההולך לטרטיאות וקרקסאות והם מיני שחוק כמובא בסוגיין ומיני תחבולה. וכתב שאינו יודע מי התיר להם בפורים, ואפשר שנמשך להם משחוק שעושים זכר לאחשורוש.

במשנה ברורה (שם ס"ק נט) הביא דבריו, והוסיף וכתב ובעונותינו הרבים כיום נעשה דבר זה כהפקר אצל איזה אנשים לילך לבית טרטיאות, והכתוב צווח ואומר (הושע ט א) 'אל תשמח ישראל אל גיל כעמים', וגם יש בזה משום מגרי יצה"ר בנפשם, ואחז"ל (בסוגיין) כל המתלוצץ נופל בגיהנם שנאמר וכו', ויסורין באין עליו שנאמר (ישעיה כח כב) 'ועתה אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם'.

והנה בסוגיין דרשו על הפסוק (תהלים א א) 'אשרי האיש אשר לא הלך וגו' ובדרך חטאים לא עמד' זה שלא עמד בקניגיון. ופירש רש"י דהיינו צידת חיה ע"י כלבים וכל מעשיהם לשם שחוק ושמחה.

באור זרוע (הלכות שבת סי' פג אות יז, הו"ד ברמ"א או"ח סי' שטז ס"ב) הביא גמרא זו שכן דרך הגויים לעשות, וכתב שכל מי שצד חיות בכלבים כעין שהעכו"ם עושים אינו רואה בשמחת לויתן לעתיד לבא, וכעני"ז הביא מהמדרש (ויק"ר יג ג) א"ר יודן ברבי שמעון, כל בהמות ולויתן הן קניגין של צדיקים לעתיד לבא, וכל מי שלא ראה קניגין של אומות העולם בעוה"ז זוכה לראותה לעוה"ב. וכן הביא הב"ח (או"ח סי' רכז ס"ב) בשם ספר האשכול, שהזהיר מלראות קניגאות של עכו"ם ושאר מחולתם כי אז יזכה ויחזה קניגיון של לויתן והשור, והו"ד במגן אברהם (שם סק"ג) והביא על זה המג"א המבואר בסוגיין שאפילו ההולך לקניגאות של ישראל ה"ז בכלל מושב לצים.

בפוסקים דנו על פי זה אם מותר ללכת לגן החיות או שמא הוא בכלל האיסור הנ"ל.

בשו"ת ערוגת הבושם (סי' לט) כתב, שאסור לילך לקרקס לראות חיות משונות כדי לברך עליהם, והוכיח זאת ממה שאמרו בסוגיין אין הולכין לטרטיאות ולקרקסאות משום מושב לצים, ועוד שיש במקומות אלו תערובות נשים ומגרה יצר הרע בנפשו.

ובשו"ת פרי השדה (ח"ג סי' קעג) נשאל גם אם מותר לילך לקאמעדיא שיש שם חיות משונות כדי שיברך עליהם ברכת משנה הבריות. והשיב שהדבר פשוט לאסור, ודווקא הרואה פיל וקוף באקראי מברך ברכה הנ"ל, אבל להתיר משום זה לילך לקאמעדיא שאסור ע"פ המדרש (שם) ודאי שאין להתיר. והוא בכלל מ"ש בגמרא בשבת שעובר משום 'אל תפנו אל האלילים'.

אולם בספר הלל אומר (שו"ת או"ח סי' קמד) כתב להשיב ע"ד השואל שחשב לאסור מהמבואר בסוגיין. ודחאו שרק בסוגיין אסרו משום שהוא דרך שחוק אכזרי. והעתיק הרבה מאמרי חז"ל ללמוד מבע"ח, ומכללם מהגמרא בעירובין (ק:), ומהמדרש (דב"ה ב) ועוד. ומסיק להיתר.

ואף החיד"א במדבר קדמות (מע"ב אות כב) כתב על עצמו שביקר בגן החיות שבלונדון, וראה שם חיות משונות ונשר יפה מאד בן מאה שנה, ועוד כמה מיני חיות מאמריקא.

יום המישי כד אלול

עבודה זרה יט

לימוד נגלה כשאנו מבין מה אומר

לעולם ליגריס איניש ואף על גב דמשכח ואע"ג דלא ידע מאי קאמר. ובספר חסידים (סי' אלף קסד) כתב, אם אדם טורח לדעת בזה העולם למודים אע"פ שאין לו לב עתה, יהיה לו לב במתיבתא דרקי.

ובזוהר (פרשת נח ט:): מבואר על הפסוק (תהלים פט י) 'אתה מושל בגאות הים בשוא גליו אתה תשבחם', 'תשבחם ממש, שבחא הוא לון בגין דסלקין בתיאובתא למחמי, מכאן כל מאן דכסיף לאסתכלא ולמנדע אף על גב דלא יכיל [נ"א ולא יהי ליה רשותא] שבחא איהו דיליה וכלא משבחן ליה' [פירושו: השבח שלהם הוא בגלל שעולים בתשוקה לראות, מכאן שכל המשתוקק לראות ולדעת, אף על פי שאינו יכול, שבח שלו הוא והכל משבחים אותו]. **ובילקוט אברהם** (ליפשיץ, ח"ב עמ' קמח אות יח) הביא דברי הזוהר וכתב, הבאתי דברי הזוהר הק' הללו שאל יפול ואל ירך לבב האדם שמייגע את עצמו הרבה פעמים בלימודו, ולא בא לכוונה הרצויה במאמרי חז"ל בהלכתא ובמתניתא או בדברי הראשונים והאחרונים, ויהיה סובר ח"ו שלריק יגע, אל תאמר כן כי אף על פי כן השי"ת משבח אותו כמו שאמרו בזוה"ק הנ"ל.

ובלקט יושר (או"ח דף 118) כתב בשם מהר"ר שלמה שפירא, שטוב שילמוד בשבת משום שיש לו נשמה יתירה, ואפילו עם הארץ שאינו יודע לקרוא בספר מכל מקום טוב הוא שיראה בספר משום שבאותה שעה לא חטא, וגם המחשבה מצטרפת למעשה, והביא מסוגיין שאמר רבא ליגמר איניש אף על גב דמשכח, לגרוס איניש אף על גב דלא ידע מאי קאמר.

והנה כתב **המגן אברהם** (או"ח סי' נ סק"ב) הלומד משניות ואינו מבין הפירוש אינו נקרא לימוד. **ובשו"ע הרב** (תלמוד תורה פ"ב סי"ב - יג) כתב, אם מוציא בשפתיו אף על פי שאינו מבין אפילו פירוש המלות מפני שהוא עם הארץ, הרי זה מקיים מצות 'ולמדתם', ולפיכך כל עם הארץ מברך ברכות התורה בשחר לפני הפסוקים וכן כשעולה לספר תורה. במה דברים אמורים בתורה שבכתב, אבל בתורה שבע"פ אם אינו מבין הפירוש אינו נחשב לימוד כלל. ואף על פי כן יש לאדם לעסוק בכל התורה גם בדברים שלא יוכל להבין, ולעתידי לבא יזכה להבין ולהשיג כל התורה שעסק בה בעולם הזה ולא השיגה מקוצר דעתו.

החיד"א בספרו מראית העין (בסוגיין) הביא דברי המגן אברהם, וכתב בשם ספר בינת יששכר שאביו חלק על המגן אברהם ממה שאמרו בסוגיין 'אע"ג דלא ידע מאי קאמר', הרי שאף שאינו מבין מקיים מצוה. וכתב החיד"א ליישב, שבסוגיין מדובר כשאין בידו להבין ולכן מקיים מצוה בקריאתו אף אם אינו מבין, והמגן אברהם מדבר כשיש לו שכל להבין וקורא בלי דעת. וכתב, מיהו נראה שאם יודע את פירוש המלים הגם שאינו יודע הפירוש האמיתי כמו שפירשו המפרשים, נחשב זה ללימוד.

לרישום ועדכון שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל: 03-543-5757

אמנות קודש

מנהלי ישיבת עפ"י סדר הדין עפ"י

כפתור

אפילו בזמן שמוצא ללמוד יטמא לפי שאין אדם זוכה ללמוד מכל

כתיב (במדבר ג ד) 'ויכהן אליעזר ואיתמר על פי אהרן אביהם', ענינו כי מ"ש תולדות אהרן ומשה, ואחז"ל (סנהדרין יט): כי כל המלמד בן חבירו תורה כאילו ילדו, והטעם בזה כיון שאחז"ל שמותר לכהן לטמאות בחכם שלא מכל אדם זוכה ללמוד, והיינו שצריך ללמוד מפי הרב שהוא שורש נשמתו, לכך נקראו תולדות אהרן ומשה שהיה שורש נשמתם בהם, ואמר ע"ז שזה גרם מיתתם מפני שהורו הלכה בפניהם, שהיה ראוי שיקבלו מפי משה ואהרן שהם שורש נשמתם. וזה היה ג"כ החטא בהר סיני, כדכתיב (שמות כד, יא) 'ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו', שלא היה ראוי להם לקבל האור אלא מה שנאצלו להם ע"י משה ואהרן והם כווננו לקבל האור ע"י עצמם, והיינו דכתיב 'ואל אצילי בני ישראל שלא קבלו האור דרך האור של משה ואהרן, והיינו דאמר שאלעזר ואיתמר לא עשו כן אלא קבלו אור כהונתם מאור הנאצל לאהרן, והיינו דכתיב 'ויכהן אלעזר ואיתמר על פי אהרן אביהם' מאור הנאצל מאהרן עליהם.

(פנים יפות, פרשת במדבר)

גמירי דעבודה זרה דאברהם אבינו ד' מאה פירקי הוין ואנן חמשה תנן וכו'

ולכאורה קשה, וכי נתמעטו הלכות עבודה זרה אחר אברהם אבינו ע"ה, אדרבה הלא מאז ועד עתה נתרבו הרבה גדרים וסייגים שתקנו חז"ל לעשות הרחקה מעבודה זרה, ומדוע אם כן לאברהם הוצרך ד' מאות פרקי ולנו סגי בה' פרקים. ונראה לפרש, דבאותו הזמן היה עדיין יצרא דעבודה זרה תקיפא בעולם טרם שבטלוהו אנשי כנסת הגדולה, ואז נתלבש יצרא דעבודה זרה בכמה מיני לבושים ונתגבר בדרך זה על בני אדם, על כן הוצרכו לד' מאות פרקים, אבל בשעה שסידר רבינו הקדוש המשניות כבר נתבטל יצרא דעבודה זרה, ואינו מתגבר בפרטיות יותר על עבודה זרה מבשאר עבירות על כן סגי בה' פרקים.

(דברי יואל, וישב)

הלך וישב בין שני הרים וגבעות אמר הרים וגבעות בקשו עלי רחמים וכו' אמר שמים וארץ בקשו עלי רחמים וכו' חמה ולבנה בקשו עלי רחמים וכו' אמר כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים

יש לפרש כהוונה, כי פנה בתחילה אל ההרים לרמז כי היצר סוכן בנו עד שאמרו ז"ל (סוכה נב). צדיקים נדמה להם כהר ולכן נפל ברשתו, שוב ביקש משמים וארץ שימליצו טוב בעדו יען שהאדם מורכב מרוחניות וגשמיות, והגם שנשמתו חלק אלוקי ממעל אולם חומר הוא קרוץ מארציות, ואחר כך שראה שגם זה לא הועיל כלום, פנה אל הכוכבים והמזלות שילמדו עליו זכות וסגוריה, על פי מה שמבואר במדרש דכאשר חטא אדם הראשון גלגל המזלות הלך במתינות, ורצה בזה לרמז על חטאו של אדם הראשון אשר היה יציר כפיו של הקב"ה, ובכל זאת נפל ברשת ובמכמורי החטא, ונכון.

(דעת סופר, ליקוטים)

אגב!

חומש עוז והדר

עם תמונות תלת מימד להמחשה

סט חומשים
גודל בינוני
מיוחד לבתי כנסת

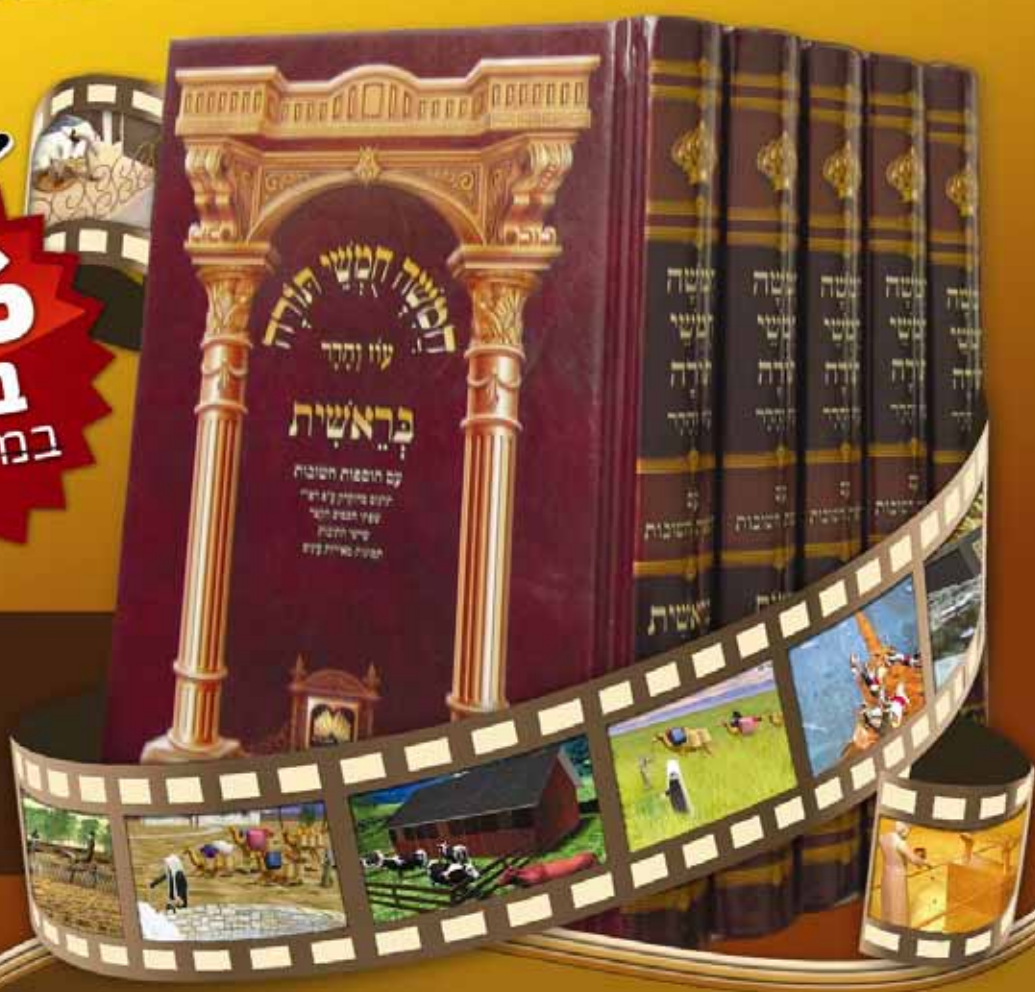
נצטף אגב!

66 ₪
בלבד!
במקום 90 ₪

10 + 1 חינם

רוכשים 10 סטים
ומקבלים סט נוסף

במתנה

להגדיל תורה ולהאדירה

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66